

ВІДГУК

офіційного опонента доктора юридичних наук, професора Петкова Сергія Валерійовича на дисертацію Васильєва Ігоря Васильовича «Адміністративна відповідальність за порушення правил обігу зброї в Україні», подану на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

Актуальність теми дисертаційного дослідження

Рівень забезпечення прав і свобод людини, їх обсяг та характер свідчать про рівень демократизації громадського суспільства. Сучасна законодавча база України, так само як і інших пострадянських країн, і досі являє собою сплетіння з юридичних казусів породжених державною політикою радянського періоду. Наприклад, нормативні акти регулюють стосунки, які в правовій системі відносяться до однієї галузі права, а відповідальність за їх порушення регламентована нормативним актом з іншої галузі права. В той же час сфери, в яких відбувається це взаємопроникнення, настільки різні за своєю правовою природою, що така взаємодія суперечить самій суті сучасного розвитку суспільства. Державно-правовою моделлю будь-якого суспільства, його основним законом є Конституція. Прийняття Конституції України стало початком якісно нового етапу в розвитку суспільства й держави, правової системи України, необхідною базою її реформування. Однією із складових реформування правової системи держави є проведення адміністративно-правової реформи, що потребує послідовної реалізації як національних законів, так і вимог міжнародно-правових актів. Закони, навіть самі найкращі і зрозумілі для населення сьогодні, на жаль, не виконуються. Особливо, коли йдеться про регулювання зі сторони держави право на самооборону, право на обіг зброї – основоположене право самозахист життя для людини.

Збільшення кількості зброї в соціальному середовищі викликає пропорційне зростання кількості деліктів, пов'язаних зі зброєю. Наприклад, за

даними української асоціації власників зброї та швейцарської незалежної організації «Small Arms Survey», в Україні станом на початок 2016 р. перебувало близько 2 млн. одиниць легальної та понад 3 млн. одиниць нелегальної зброї. За наявності такої кількості зброї в Україні щорічно вчиняється близько 140 вбивств і замахів на вбивство та понад 500 розбійних нападів із використанням вогнепальної зброї, зокрема й легальної. Це зумовлює потребу подальшого дослідження проблем юридичної відповідальності у сфері обігу зброї, що є запобіжником перетікання легальної зброї в нелегальну.

Потребам сучасності це дослідження відповідає і через те, що чинне законодавство, яке регулює суспільні відносини у сфері обігу зброї, потребує певного вдосконалення як щодо повноти регулювання суспільних відносин, так і щодо якості такого регулювання. У свою чергу, нечітке та неповне підзаконне регулювання порядку обігу вогнепальної, холодної, пневматичної, газової, електрошокової зброї, що є адресантом бланкетних норм особливої частини КУпАП, щодо порушення правил обігу зброї, спричиняє проблеми у кваліфікації окремих деліктів.

Більше того, говорячи про відповідальність, перш за все звернутись до норм Основного закону України. Так, ст. 22. Конституції України затверджує, що «при прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів не допускається звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод», а ст. 58. Конституції України визначає, що «закони та інші нормативно-правові акти не мають зворотної дії в часі, крім випадків, коли вони пом'якшують або скасовують відповідальність особи», більше того, відповідно до ст. 58. Конституції України «ніхто не може відповідати за діяння, які на час їх вчинення не визнавалися законом як правопорушення».

**Ступінь обґрунтованості положень, висновків і рекомендацій,
сформульованих у дисертації**

Робота ґрунтується на результатах аналізу значної кількості законодавчих та підзаконних нормативно-правових актів, наукових досліджень з теорії держави і права, адміністративного та конституційного права.

Мета роботи полягала в тому, щоб на основі вивчення теоретичних засад, аналізу чинного законодавства України, зарубіжних і міжнародних правових актів, даних судової адміністративної практики визначити зміст і сутність, проблеми та порядок функціонування інституту адміністративної відповідальності за порушення правил у сфері обігу зброї. Відповідно до мети дослідження, чітко сформульовані основні завдання дисертаційного дослідження. Позитивним уявляється те, що окрім наукового значення дисертаційне дослідження спрямоване на вирішення практичних завдань – з'ясувати адміністративно-правові аспекти обігу зброї; розкрити правила обігу зброї як об'єкта адміністративного проступку; визначити адміністративно-правовий режим обігу зброї в Україні; розробити наукові положення щодо інституту інтенсивності адміністративно-правового регулювання у сфері обігу зброї; сформулювати поняття, розкрити зміст і здійснити класифікацію видового об'єкта правопорушень у сфері обігу зброї; з'ясувати предмет адміністративних деліктів, пов'язаних із порушенням правил обігу зброї. Це дозволило дисертанту сформулювати низку пропозицій щодо удосконалення спеціального законодавства в цій сфері.

Високий ступінь обґрунтованості і достовірності результатів дослідження забезпечено використанням сучасних методів дослідження. Автором вміло використано діалектичний метод для визначення сутності досліджуваних явищ у поєднанні їх матеріального змісту та юридичної форми. Застосування порівняльно-правового методу дало можливість розглянути досвід подібного правового регулювання в зарубіжних країнах та виявити позитивний досвід з метою його запровадження в Україні. Для теоретичного узагальнення та розробки пропозицій щодо вдосконалення законодавства з питань

адміністративної відповідальності за порушення правил обігу зброї в Україні використовувалися формально-логічний та прогностичний методи. Застосування абстрактно-логічного методу дозволило здійснити теоретичне узагальнення та сформулювати важливі висновки. Застосування цих методів визначило логічну побудову дисертації та дозволило послідовно й науково обґрунтовано реалізувати мету і виконати завдання дослідження, а також сформулювати відповідні науково-практичні рекомендації та пропозиції щодо вдосконалення законодавства з питань адміністративної відповідальності за порушення правил обігу зброї в Україні.

Достовірність та наукова новизна одержаних результатів

Наукова новизна одержаних результатів дисертації визначається тим, що вона є першим в українській юридичній науці комплексним дослідженням теоретичних і практичних проблем адміністративної відповідальності за порушення правил обігу зброї в Україні з урахуванням зарубіжного досвіду у зазначеній сфері. При цьому автор не залишає поза увагою і надбання представників конституційного права та науки теорії держави та права, що є цілком виправданим.

Дисертант узагальнює та всебічно аналізує наукові праці провідних українських та зарубіжних вчених, успішно демонструє характерні особливості власних напрацювань, що відрізняють рецензовану дисертацію від наукового доробку інших дослідників й визначає наукову новизну одержаних результатів.

Дисертант виправдано починає дослідження із загальних питань, насамперед із з'ясування поняття і ознак адміністративної відповідальності за порушення правил обігу зброї в Україні. Автор вірно акцентує увагу на ознаках адміністративної відповідальності за порушення правил обігу зброї в Україні через призму філософських категорій загального і спеціального.

Для подальшого вдосконалення понятійно-категоріального апарату науки адміністративного права має значення запропоноване автором наукове розуміння видового об'єкта правопорушення у сфері обігу зброї як порушення правил дозвільної системи, що у свою чергу є родовим для подальшого логічного поділу та в кінцевому результаті утворює логічну координовану серію порушень правил дозвільної системи, якій підпорядковується видова координаційна серія порушень правил обігу зброї, що утворена диспозиціями окремих статей КУпАП.

Правильно зроблено акцент на тому, що вагомим лейтмотивом пропонуваного дисертантом змін до законодавства є розмежування юридичної відповідальності у сфері нелегального обігу вогнепальної нарізної мисливської зброї. За незаконний (без дозволу органів внутрішніх справ) обіг вогнепальної гладкоствольної мисливської зброї має наставати адміністративна відповідальність. За незаконний (без дозволу органів внутрішніх справ) обіг вогнепальної нарізної мисливської зброї – виключно кримінальна.

Варто погодитися із висновком дисертанта про те, що необхідно впровадити у термінологічний обіг поняття інтенсивності адміністративно-правового регулювання у сфері обігу зброї як адміністративно-правового режиму жорсткого імперативного регулювання, насиченого нормами міжнародного, конституційного та адміністративного права з метою забезпечення державою найціннішої з цінностей – природного права (права на життя і здоров'я) та права на самозахист.

Викликає зацікавленість дослідження автора щодо наукового розуміння предмета адміністративних деліктів, пов'язаних із порушенням правил обігу зброї (як матеріального об'єкта, штучно створеного людиною з метою завдання шкоди або знищення), з якими диспозиції норм адміністративного права пов'язують настання адміністративних санкцій.

Зокрема, за деякими виключеннями, про які йтиметься у зауваженнях, запропоновані нею на стор.159-161 дисертації зміни та доповнення до Кодексу

України про адміністративні правопорушення повинні бути підтримані та впроваджені в чинне законодавство.

Наукова і практична цінність дисертації

Рецензована дисертація характеризується як науковою, так і практичною значимістю. Зокрема, впровадження результатів дисертації у сфері науково-дослідницької діяльності дозволить використовувати їх для подальшої розробки проблем формування понятійного апарату адміністративного права, лінгвістично-правової уніфікації адміністративної термінології, правового регулювання відносин у сфері притягнення до адміністративної відповідальності за порушення правил обігу зброї в Україні.

Важливого значення набуває використання авторських пропозицій у правотворчості, зокрема, їх впровадження сприятиме вдосконаленню чинного законодавства та практики його застосування у досліджуваній сфері.

Запропоновані дисертантом пропозиції щодо внесення змін до законодавства, що регулює питання притягнення до адміністративної відповідальності за порушення правил обігу зброї в Україні можуть бути прийняті до впровадження Верховною Радою України та Кабінетом Міністрів України.

Висновки та пропозиції, обґрунтовані в дисертації, можуть бути використані у подальших наукових дослідженнях, при проведенні лекційних та практичних занять з дисципліни «Адміністративне право», «Адміністративна відповідальність», «Адміністративно-процесуальне право» при підготовці науково-практичних та навчально-методичних видань.

Всі висновки та авторські теоретичні визначення окремих категорій обґрунтовані власними дослідженнями автора. Наукові положення, висновки та рекомендації одержані дисертантом самостійно та висвітлені в опублікованих працях. Структура та зміст роботи свідчать про цілісність дослідження. Робота завершується сформульованими висновками,

пропозиціями щодо вдосконалення чинного законодавства України з зазначених питань.

Основні результати дисертаційного дослідження були оприлюднені та обговорені на 13 науково-практичних конференціях та засіданнях і знайшли відображення у наукових працях, 8 з яких опубліковані у наукових фахових виданнях, 2 – у зарубіжному періодичному науковому виданні з юридичних наук.

Автореферат дисертації забезпечує ідентичність основних положень, висновків і рекомендацій дисертаційної роботи.

На нашу думку, Васильєв І.В. достатньо повно розкрив тему дисертації. Дисертація написана державною мовою, стиль написання характеризується лаконічністю й обґрунтованістю при викладенні думок, логічною побудовою. Автор толерантний в полеміці з іншими науковцями, виявив професійну культуру при використанні цитат із наукових джерел.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації. В цілому дисертаційне дослідження здійснене на високому науково-теоретичному рівні, проте не позбавлене певних недоліків:

1. В абзаці 2 сторінки 85 дисертації йдеться про «підсистеми обігу цивільної та службово-штатної зброї» але ні до цього вислову ні надалі після нього про «систему» та «підсистеми обігу зброї» в дисертаційному дослідженні не йдеться. Враховуючи вимогу послідовності викладення наукових аргументів та результатів дослідження поясніть, яку мету Ви переслідували включаючи цей термін у текст дисертації?
2. В абзаці 2 на сторінці 87 дисертації зазначено, що до законодавчих актів Верховної Ради України, що містять позитивні зобов'язання у сфері організації обігу зброї, належать і Постанови її президії. Але ж дисертація присвячена адміністративній відповідальності за порушення правил обігу зброї. Тоді виникає питання: яке

відношення до цієї інтенції мають позитивні зобов'язання щодо організації обігу зброї МВС України чи апарату Верховної Ради України?

3. В абзаці 1 сторінки 157 дисертації, обґрунтовуючи бланкетність норм КУпАП, що передбачають відповідальність за порушення правил обігу зброї, Ви пишете про «необхідність використання за підставу юридичної кваліфікації не тільки конкретної норми КУпАП, але й інших, додаткових підстав — спеціальних правил». Тоді виникає питання: якщо додатковими підставами юридичної кваліфікації є «спеціальні правила», то повинні існувати й так звані «універсальні правила» або ж «загальні правила», хоча про них у дисертаційному дослідженні не йдеться?
4. В абзаці 3 сторінки 173 дисертаційного дослідження йдеться про те, що «правозастосовна практика здійснюється за принципом від зворотного». Поясніть будь ласка що означає вислів здійснення правозастосовної практики від зворотного.
5. Далі у продовженні цього ж абзацу на наступній сторінці 174 Вами зазначається, що «за порушення правил придбання пневматичної зброї на протязі трьох років у Запорізькій області було складено 8 протоколів, ... а за порушення правил придбання вогнепальної гладкоствольної мисливської зброї — 17 протоколів». Як цей факт співвідноситься із тим, що у Вступі до дисертації на сторінці 7, зазначено, що «загалом по Україні за 2007 - 2015 рр., тобто за дев'ять років, Ви опрацювали 11624 постанови суду? Звідки такі цифри?

Зазначені недоліки хоча і мають місце у дисертації, але суттєво не впливають на загальний рівень дисертації, її теоретичну та практичну цінність, на рівень наукової новизни її результатів.

Дисертаційне дослідження Васильєва Ігоря Васильовича на тему: «Адміністративна відповідальність за порушення правил обігу зброї в Україні» є самостійною, завершеною науковою працею, в якій отримані нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності вирішують важливу наукову проблему.

На підставі викладеного вище можна зробити висновок, що дисертаційне дослідження **Васильєва Ігоря Васильовича** на тему: «Адміністративна відповідальність за порушення правил обігу зброї в Україні», є роботою, яка має необхідний рівень наукової новизни, теоретичної та практичної значущості, відповідає вимогам пунктам 9, 11, 12 Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567, а її автор заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 - адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент:

**професор кафедри спеціальних дисциплін
та адміністративної діяльності;**

**Донецького юридичного інституту МВС України
доктор юридичних наук, професор**

С.В. Петков

Підпис професора кафедри СДАД Петкова С.В. засвідчую:
т.в.о. начальника відділу режимно-секретного
та документального забезпечення

М.В. Яковлев